

STUDIUM STRAHOVSKÝCH PREMONSTRÁTŮ NA JEZUITSKÉ UNIVERZITĚ V INGOLSTADTU V ROCE 1652

HEDVIKA KUCHAROVÁ

THE STUDIES OF PREMONSTRATIENSIS OF STRAHOV AT THE JESUIT COLLEGE IN INGOLSTADT IN 1652

This contribution analyses the circumstances of under which two Premonstratensians from Strahov acquired academic degrees at the Faculty of Philosophy and Theology of the University of Ingolstadt in 1652. Based on extant correspondence, it clarifies the reasons of their academic peregrination, and follows their studies and impressions from travels.

Key words: Premonstratensians – studies – academic degrees – Prague – Ingolstadt – student accommodation

Na základě současných znalostí můžeme konstatovat, že pouť za univerzitním studiem strahovských premonstrátů v 17. a 18. století zpravidla nepřekračovala hranice hlavního města Českého království. Pokud byli nepředvídanými válečnými událostmi donuceni k akademické peregrinaci, necestovali do zahraničí. Praxe v jednotlivých řeholních domech české a moravské cirkvie se přitom lišila: z kláštera Schlägl posílali představení řeholníky na arcibiskupský seminář do Prahy, na benediktinskou univerzitu v Salzburgu, řidčeji na univerzity v Innsbrucku, Štýrském Hradci, Ingolstadtu, Vídni i jinam; v klášteře Louka u Znojma jsou doloženy studijní pobyty v Salzburgu.¹ Důvody strahovské orientace na Prahu lze hledat především v existenci koleje Norbertinum a arcibiskupského semináře, kam byli premonstráti z kláštera nad městem posíláni k filozofickému a teologickému studiu téměř závazně, už z té příčiny, že kolej podléhala strahovským opatům.² Ani kolej, ani arcibiskupský seminář však nemohly svým absolventům nabídnout udělení akademického gradu. Toto privilegium zůstávalo vyhrazeno pro pražskou *alma mater*.

Premonstráti přitom akademické hodnosti neodmítali. K jejich zisku je mimo jiné motivovalo právě poměrně těsné sepětí koleje Norbertinum a arcibiskupského semináře, které jim zaručovalo také podíl na výuce v semináři. V počátcích obou institucí na konci 30. a ve 40. letech 17. století byl návrh, že by výuku v semináři zajišťovali členové českých

¹ Ulrich G. LEINSE, *Studium im Kloster. Das philosophisch-theologische Hausstudium des Stiftes Schlägl 1633–1783*, Averbode 2000, s. 147–234. O studiích louckých premonstrátů na univerzitě v Salzburgu ve 20. letech 18. století jsou zmínky v denících opata Vincence Wallnera (Moravský zemský archiv v Brně, fond E57, kart. č. 8), v následujícím decenniu studoval v Salzburgu s dalšími spolubratry také Prokop Diviš, v roce 1733 zde obhajoval teze z teologie k udělení doktorátu, viz Josef SMOLKA, *Spisy Prokopa Divíše*, Bibliotheca Strahoviensis 6–7, 2004, s. 191–198.

² Hedvika KUCHAROVÁ, *Premonstrátská kolej Norbertinum v Praze (1637–1785)*, Bibliotheca Strahoviensis 3, 1997, s. 15–57.

a moravských premonstrátských, cisterciáckých a benediktinských klášterů, značně iluzorní: daleko lépe byli pro tuto práci kvalifikováni irští františkáni observanti, kteří se usadili nedaleko Pražské brány. Premonstráti se tak zatím spokojili s vyučováním v gymnaziálních třídách při arcibiskupském semináři (gymnázium bylo později přeneseno do budovy Norbertina) a s místem profesora morální teologie, kterou v letech 1636–1638 přednášel Alexius Perelcius. Jak Perelcius, tak vyučující rétoriky Hugo Teiser studovali v letech 1632–1634 na jezuitské univerzitě v Olomouci filozofii (a v Perelciově případě také teologii) spolu s dalšími spolubratry ze Strahova, třebaže důvodem jejich peregrinace nebyla zcela svobodná volba tehdejšího opata Kašpara Questenberga, ale obsazení Prahy nepřátelskými vojsky ve službách saského kurfiřta. Z Perelciova teologického studia se dochovaly zápisy přednášek jezuita Martina Eismana. V prvním rukopisu se nacházejí traktáty *De angelis*, *De beatitudine* a *De actibus humanis*, skončené 7. září 1633.³ V druhém rukopisu pokračují traktáty *De vitiis et peccatis* a *De divina gratia*.⁴ O značné závislosti na olomouckém přednášejícím vypovídají přednášky z vlastní Perelciovy pedagogické činnosti v Praze, zapsané Cyrilem Frommem.⁵

Přelom 40. a 50. let přinesl nejenom ukončení dlouholeté války (jejíž závěr byl v Praze zvláště dramatický) a pozvolný přechod ke stabilizaci života, ale také těžkosti s irskými pedagogy v arcibiskupském semináři. Předmětem sporu se stala personální politika: požadavky na kontinuitu výuky vznášené ze strany pražského arcibiskupa Arnošta Vojtěcha kardinála Harracha narážely na personální výměny a přesuny v koleji, způsobené nezřídka svárlivostí mezi bratry z různých irských provincií. Ve školním roce 1650–1651 povolal Harrach do arcibiskupského semináře tři profesory z minoritského konventu u sv. Jakuba na Starém Městě pražském. Protože ani následujícího roku se situace zásadně neuklidnila, začal v semináři v listopadu 1651 přednášet také cisterciák Hilger Burghof, pocházející z rakouského kláštera Lilienfeld a aktuální superior cisterciácké koleje Bernardinum.⁶

Zatímco cisterciáci mohli nabídnout alespoň Hilgera Burghofa, doktora teologie vídeňské univerzity, strahovští premonstráti na tom byli personálně podstatně hůře a graduovaní teologové mezi nimi chyběli. Jako případní kandidáti připadali v úvahu nejspíše ti, kteří před léty studovali v Olomouci, a volba také padla na Pavla Scrabu jako na budoucího profesora filozofie; ten se však v roce 1651 stal proboštem v klášteře Czarnowas. Někteří Scrabovi spolubratři z olomouckého exilu byli již po smrti, Perelcius byl od roku 1643 převorem Strahovského kláštera.⁷ Za těchto okolností byl výběr mezi premonstráty značně neuspokojivý.

Studium na pražské univerzitě ale žádné východisko neposkytovalo, hlavní překážkou byl spor, táhnoucí se již celá desetiletí.⁸ Zde postačí pouze v krátkosti rekapitulovat, že od roku 1638 byla právníká a lékařská fakulta pod správou panovníkem ustanovených

³ Martin EISMAN, *Tractatus theologici de angelis, beatitudine et actibus humanis*, Strahovská knihovna, sign. DE VI 4.

⁴ Martin EISMAN, *In primam secundae D. Thomae tractatus*, Strahovská knihovna, sign. DA V 20.

⁵ Strahovská knihovna, sign. DA V 33.

⁶ Jan PÁŘEZ – Hedvika KUCHAROVÁ, *Hyberní v Praze. Dějiny františkánské koleje Neposkvrněného početí Panny Marie v Praze (1629–1786)*, Praha 2001, s. 74–77; Benignus MILLET, *The Irish Franciscans 1651–1665*, *Analecta Gregoriana* vol. 129. Series Facultatis Historiae Ecclesiasticae, sectio B, n. 22, Roma 1964, s. 156–161.

⁷ Zpráva o jmenování převorem *Strahovské anály*, Strahovská knihovna, sign. DJ III 2, s. 461.

⁸ Ivana ČORNEJOVÁ, *Kapitoly z dějin pražské univerzity 1622–1754*, Praha 1992, s. 9–61 a s. 97–109 nebo stručněji *Dějiny Univerzity Karlovy, II, 1622–1802*, Praha 1995. Z novější literatury Alessandro CATALANO, *Zápas o svědomí. Kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu (1598–1667) a protireformace v Čechách*, Praha 2008, s. 98–108 a 327–330.

komisařů, filozofickou a teologickou fakultu plně držel jezuitský řád. Tuto komplikovanou situaci ukončil až unijní dekret v roce 1654. Jak uvidíme, premonstrátům nešlo o úplné teologické studium, ale o získání akademické hodnosti na základě uznání (složením vyžadovaných zkoušek, veřejnou disputací) příslušné kvalifikace získané na arcibiskupském semináři, a to bylo za této situace nemožné.

Oba vybraní adepti titulu nebyli žádní mladíci ani nováčci. Vavřinec (Laurentius) Weigl se narodil pravděpodobně roku 1615 ve Vídni, v roce 1630 vstoupil do Strahovského kláštera a na konci března 1631 složil řeholní sliby. Na konci téhož roku pobýval v klášteře Schlägl, kam s dalšími strahovskými premonstráty uprchl za saského vpádu. V únoru 1632 ho odtamtud společně s Perelciem povolal opat Questenberg do kláštera v Louce u Znojma a v březnu společně s opatem a dalšími bratřimi odcestovali do Olomouce. V matrice olomoucké univerzity jsou strahovští studenti zapsáni až k roku 1633, v srpnu roku 1634 pak Weigl stejně jako Alexius Perelcius, Jan Bövink a Pavel Scrabo obhajovali pod předsednictvím jezuita Theodora Moreta při veřejné disputaci teze z filozofie.⁹ V roce 1636 studoval Weigl v arcibiskupském semináři v Praze teologii,¹⁰ 2. listopadu téhož roku přijal jáhenské svěcení a 12. září 1638 byl vysvěcen na kněze. Od roku 1644 byl podpřevorem kláštera a zároveň učil na domácím studiu kasuistiku, v roce 1647 se stal rektorem koleje Norbertinum. V roce 1648 usiloval společně s rektorem arcibiskupského semináře Jindřichem Meckenburgerem o udělení doktorátu teologie na vídeňské univerzitě prostřednictvím pražského arcibiskupa Arnošta Vojtěcha kardinála Harracha.¹¹ Zde se však ukázala první velká obtíž, protože Weigl ani Meckenburger nestudovali předtím teologii na žádné „zavedené“ univerzitě a museli by se podrobit všem zkouškám a veřejně obhajovat teze z celé teologie. Navíc jim doktorát nemohl být udělen bez předchozího bakalareátu.¹²

Vít Rössler se narodil pravděpodobně roku 1614 v Erfurtu, ale do Strahovského kláštera vstoupil až roku 1639 a o rok později složil řeholní sliby. Přestože průběh jeho vzdělávání před příchodem do kláštera neznáme, je velmi pravděpodobné, že absolvoval studium filozofie. Podle dostupných údajů se tak stalo v Praze, základy vzdělání získal ve svém rodném městě. V roce 1641 je uváděn mezi studenty filozofie na arcibiskupském semináři. Toto studium ukončil roku 1643 obhajobou tištěných a nedochovaných tezí pod předsednictvím irských františkánů Ludvíka Cooneye (Connaea) a Daniela Cleryho, v dubnu téhož roku byl vysvěcen na podjáhna, datum přijetí kněžského svěcení neznáme. V roce 1645 byl poslán do arcibiskupského semináře, aby studoval teologii.¹³ Dne 27. dubna 1648 obhajoval teze z teologie za předsednictví irského františkána Eduarda Tyrrella. Teze ve formě knížečky kvartového formátu, jak nás informují analýzy Norbertina, byly dedikovány Oldřichu Františkovi Libštejnskému z Kolovrat a do dnešní doby

⁹ U Weiglových tezí se bohužel nedochoval titulní list, takže datum obhajoby a praesida lze pouze analogicky odhadnout podle tezí jeho spolubratří. Obsah 79 tezí je ovšem totožný. V aristotelském pojetí bylo 11 tezí věnováno látce z logiky, 54 látce z fyziky, 7 etice a 7 metafyzice. Weiglovův výtitsek je věnován „*božským ochráncům Strahova*“ Panně Marii a sv. Norbertovi. Strahovská knihovna, sign. CZ IV 40/4.

¹⁰ Vyplyvá to z personálního seznamu semináře dochovaného v Österreichisches Staatsarchiv Wien, fond Familienarchiv Harrach, kart. č. 176.

¹¹ Žádost arcibiskupa Harracha je v Österreichisches Staatsarchiv Wien, fond Familienarchiv Harrach, kart. č. 177.

¹² Možným řešením bylo udělit bakalareát privátně a několik dní poté veřejně v chrámu sv. Štěpána doktorát. Katrin KELLER – Alessandro CATALANO (Hgg.), *Die Diarien und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598–1667)*, Bd. 3, Wien 2010, s. 144 (zápis k 28. červnu 1648).

¹³ Přednášky z jeho studií se zachovaly v knihovně želivského kláštera.

se nedochovaly.¹⁴ Během švédského obsazení malostranského břehu Prahy byl přítomen v klášteře, v roce 1649 byl poslán na strahovský statek Nový Hrad, onemocněl však a musel se vrátit.

V obou případech se tedy jednalo o kvalifikované teology, Weigl měl za sebou dokonce vlastní pedagogickou činnost a o získání akademické hodnosti usiloval již před čtyřmi roky. Šlo pouze o to, vybrat univerzitu, kde by jim mohly být uděleny ve „zkrácené lhůtě“ příslušné grady, které by je opravňovaly k plnohodnotnému působení na arcibiskupském semináři a dokládaly nárok členů Strahovského kláštera etablovat se v akademických kruzích. Praxe žádat o udělení gradu pouze na základě krátkodobého navštěvování přednášek, složení příslušných zkoušek a podstoupení disputace, v nichž kandidáti dokládali svou kompetenci, nabytou ovšem jinde (např. v domácím klášterním studiu) nebyla mezi premonstrátskými kláštery české a moravské cirkárie tak ojedinělá: tento druh kooperace mezi domácím studiem v klášteře Hradisko u Olomouce a olomouckou univerzitou představoval (zvláště v pozdější době) vcelku obvyklý postup.¹⁵

Důvody, proč tehdejší opat Kryšpín Fuck vybral právě univerzitu v Ingolstadtu, ze známých pramenů nevyplývají. Svou roli zřejmě sehrály kontakty s jistým panem de Rottmil, jehož jméno jakožto prostředníka se v korespondenci vyskytuje, a s blíže neurčeným panem Rathem, který studentům poskytoval podporu i ve finančních záležitostech. Univerzita v Ingolstadtu byla otevřena v roce 1472, filozofickou a teologickou fakultu převzali v 80. letech 16. století jezuité (1588, resp. 1585). V 16. a 17. století byla, alespoň podle počtu zapsaných frekventantů, největší univerzitou jihoněmecké oblasti, v rámci celého Německa se dlouhodobě pohybovala někde mezi pátým a šestým místem. Značně oblíbená byla mezi nobilitou.¹⁶ V první polovině 17. století vyučovali v Ingolstadtu poměrně význační jezuitští teologové, např. Adam Tanner nebo Georg Stengel.

Weigl a Rössler přijeli do Ingolstadtu na začátku února 1652 a město opustili v půli července téhož roku, aby se lodí po Dunaji odebrali do Vídně a z Vídně do Prahy (tento cestovní plán mohl být dán Weiglovými příbuzenskými vazbami). V kartonu č. 323 archivu Královské kanonie premonstrátů na Strahově (deponováno v Národním archivu jako fond Řád premonstrátů Strahov) se zachoval soubor patnácti dopisů (z toho dvanáct je od Weigla a Rösslera, tři od jiných osob), které byly zaslány Fuckovi v souvislosti s univerzitním studiem obou řeholníků. Oněch dvanáct dopisů je psáno jednou rukou, a i když jsou (až na jednu výjimku) podepsány *Laurentius et Vitus*, je zřejmé, že jejich pisatelem byl Weigl. Tak se i slušelo: podle počtu let, která uplynula od složení slibů, byl starším členem kláštera než Rössler, v klášterní hierarchii zastával odpovědnější funkce.

Obsah dopisů se věnuje především třem hlavním tématům: univerzitě a studiu, finančním záležitostem, dojmům z města a ubytování. Protože první téma je vzhledem k zaměření tohoto příspěvku nejdůležitější, probereme je nyní v opačném pořadí.

¹⁴ Srov. také *Die Diarien und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach*, Bd. 3, s. 125 a Bd. 5, s. 498–499.

¹⁵ Hedvika KUČAŘOVÁ, *Die Weissen und die Schwarzen – Hochschulen der Jesuiten und Prämonstratenser in Böhmen und in Mähren*, in: Petronilla Cemus (ed.), *Bohemia Jesuitica 1556–2006*, s. 351–355.

¹⁶ Rainer A. MÜLLER, *Universität und Adel. Eine soziostrukturelle Studie zur Geschichte der bayerischen Landesuniversität Ingolstadt*, Berlin 1974, s. 108. Zájem českých šlechticů přehledně zrekapitulovala Kateřina SCHWABIKOVÁ, *Česká šlechta a univerzity německé jazykové oblasti v raném novověku (Čeští páni a rytíři, imatrikulovaní v letech 1550–1620 na univerzitách nynějšího Německa, Rakouska a Švýcarska)*, *Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis* 46/1–2, 2006, s. 25–131.

Město a bydlení

Pouť za kvalitním ubytováním popisují oba řeholníci hned ve svém prvním dopisu z 8. února. Šli předat dopis pana de Rottmil do domu, kde se ubytovávali studenti univerzity. Dům si také prohlédli, ale zklamal je a zdál se jim nevyhovující. Byl malý a těsný, žilo v něm mnoho šlechticů a mladíků uvyklých svobodě a milujících svobodu, s nimiž by oni jako řeholníci měli žít, hovořit a stýkat se. Rovněž pohodlí bylo minimální, každý by měl zvláštní komůrku sotva jeden a půl kroku (*passus*) širokou a 6 až 7 dlouhou, vše ze dřeva. Poohlédli se tedy v sousedství po jiném ubytování, vesměs však všude nabízeli buď stravu nebo nocleh, nikde ne obojí; teprve poslední majitel po poradě s manželkou souhlasil. Byl ochoten pronajmout jim dva pokoje (jeden pro studium, druhý na spaní) s postelemi a náklady na svíčky a dřevo na topení za 30 zl. na půl roku. Svolil, že jim poskytnou i stravu, ačkoli jinak u sebe nechtěl mít studenty na výživu; stravné včetně piva, praní prádla a posluhy mělo obnášet pět a půl zlatého týdně. Weigl a Rössler nechtěli, jelikož šlo o peníze, rozhodnout bez vědomí opata, a tak se odebrali zpět do hostince „U Zlaté koruny“, kde se ubytovali po příjezdu a kde měli své příznivce, především pana Ratha, který poté, co si přečetl opatův dopis, je uznal nikoli za Čechy, ale za Němce či bratry („*non Boemos, sed Germanos*“, *germanus* = rodný bratr). Při imatrikulaci se však dozvěděli (dopis z 10. února), že univerzitní předpisy zapovídají studentům bydlet ve veřejných hostincích, a tak jim nezbylo nic jiného, než se k domácímu Casparu Kellerovi přestěhovat i bez předběžného opatova souhlasu.

Ani takto vybraný příbytek je příliš neuspokojil (dopis ze 17. února). Bydleli ve vyvýšené části domu, v prostoru tak stísněném, že si připadali jako husy na krmníku a vyrušoval je hluk z tržiště. Přirovnání s krmníkem však bylo značně eufemické, protože strava také nebyla ideální: u stolu jich sedělo sedm, míra piva byla tak malá, že sotva dosahovala množství vína v konvičce, podávaného v konventu starým otcům, a servirovali se kapřicí velcí jako v Čechách dvouletý plůdek. Slovem, v Ingolstadtu kromě univerzity nevládne nic než bída, zvláště kdyby odešli studenti, především právníci, jejichž váčky místní obyvatelé ždímají. Začátkem března (dopis z 2. března) se Weigl poněkud obsírněji rozepisuje o městě, které se mu zdálo velmi chudé. Ve městě není jediný obchodník, lidé nemají, čím by se zaměstnávali, a přesto je tam velmi drahé. Kdyby se netřásly studentské váčky, mnozí by vůbec neměli chleba. Jedinou pozoruhodností je opevnění. Je možné, že dojmy mu kazila skutečnost, že už dva týdny trpěli s Rösslerem nachlazením ze špatného počasí. Většinu dopisů pak doprovázejí stížnosti na problematiku poukazování peněz z Prahy; i v Milevsku by s menší námahou našli směnárnu než v Ingolstadtu (dopis z 16. března).

Peněžní záležitosti

V prvním dopisu (z 8. února) Weigl přiznává, že už během cesty utratili 34 zl., protože byli buď napáleni, nebo tíhli ke kvalitnějším hostincům. V dopisu z 9. března se však objevuje jiná částka 52 zl., přičemž samotná cesta stála 35 zl. Na místě za různé potřeby utratili více než 30 zl. I když opat byl na výdaje připraven, vyskytly se technické překážky při poukazování peněžních částek. V Ingolstadtu řeholníci nemohli sehnat směnárnu a v dopisu z 2. března navrhovali zasilání peněz prostřednictvím jistého pana Hanse Henricha buď

do Řezna nebo do Norimberka. Směnárníci si údajně brali poplatky od řeholníků vyšší než od jiných osob, až 8 zl. ze sta. Bylo proto nutné se spolehnout na místní příznivce, jejich kredibilita se však lišila. V dopisu z 16. března Weigl opatovi radí, aby se v peněžních záležitostech neobracel na pana Rotmillera, protože od doktora Ratha mají zprávu, že jemu (Rathovi) dluží 500 zl. a nějakým jeptiškám 200 zl. a nemůže nic vyplatit. Pan Rath však souhlasil, že Weigla a Rösslera podpoří, když mu opat slíbí, že půjčka bude rychle zaslána zpět do Ingolstadtu. Fuck ovšem posílal peníze i poštovním spojením, jako 100 dukátů, které měly pokrýt náklady na doktorskou promoci a za něž oba řeholníci děkovali 3. července. Přesto si při odjezdu museli půjčit od pana Ratha (dopis z 13. července), protože museli zaplatit svému bytnému a jiným (podle dopisu z 15. června se jednalo o prادلenu, chirurga, lékárníka, ševce, krejčího), také nakoupili knihy a nechtěli nevyrovnanými pohledávkami pošpinit dobré mínění, které o nich vzniklo.

Peníze byly třeba vlastně neustále. Imatrikulace stála 2 dukáty (dopis z 8. února), o dva dny později už věděli, že hostina u příležitosti udělení magisteria filozofie vyjde na 24 imperiálů a že je nutno počítat s jedním imperiálem na osobu. Další výlohy se počítaly na 40 zl., totiž určitá suma fakultě, notáři, pedelovi, prokancléři, vyjma hudebníků. Cena bakalareátu teologie byla kromě hostiny více než 60 zl., samotné fakultě bylo nutno zaplatit 15 zl. (dopis ze 17. února). Ještě vyšší poplatky byly účtovány za doktorát: fakultě zaplatil každý 85 zl. 10 kr., za rukavice („*pro chirothecis*“) 18 zl. 12 kr., za hostinu 24 dukátů oba, 6 hostitelé, 3 zl. trubačům, kteří podle zvyku v domě blahopřejí. Teze stály společně s hedvábím na tisk přes 30 zl. (dopis z 13. července).¹⁷ Přestože podle dopisu z 10. února se v Ingolstadtu bez peněz nikdo nemohl dočkat titulu, o půl roku později Weigl konstatoval, že náklady na doktorskou promoci nebyly až tak vysoké.

Studium

Zatímco Rössler musel v první řadě získat bakalareát a magisterský titul z filozofie, Weigl se mohl hned věnovat studiu teologie. Děkan filozofické fakulty odhadoval, že Rösslera by mohly oba tituly ozdobit asi za tři týdny, získání bakalareátu teologie oba řeholníci odhadovali na dobu kolem Letnic. Oba se krátce po příjezdu imatrikulovali. Poprvé také navštívili přednášky z teologie, kde se zrovna přednášela látka *de iure et iustitia*, což jim vyhovovalo (dopis z 10. února). Rösslerova zkouška na bakalareát a magisterský titul z filozofie byla stanovena na konec února, graduován měl být buď na sv. Řehoře nebo o neděli Laetare. Začali také jednat o udělení licenciátu teologie, ale záležitost byla obtížnější, protože *patres* vůči nim jednak projevovali větší přísnost, jednak je poněkud svazovalo scotistické školení, jehož se jim v Praze dostalo od irských františkánů („*nos miseri cum Scoto nostro lixivium satis acre subibimus*“, dopis ze 17. února).

¹⁷ Podle podrobného přiloženého rozpisu byly náklady na licenciát následující: na teze (3 zl.), na mši (1 zl. 30 kr.), kostelníkovi (30 kr.), fakultě (66 zl.), za občerstvení a španělské víno při zkoušce (7 zl.), notáři za uvítání (1 zl. 30 kr.), pedelovi (3 zl.), trubačům (45 kr.), nosiči žezla (15 kr.), bubeníkům (30 kr.), na hostinu (51 zl.), kucháři (1 zl.) a *convictoribus haustum honorarium de more* 5 fl. 12 kr. Na doktorát: každý kandidát dal fakultě 40 zl., promotorovi 2 zl., notáři 3 zl. 30 kr. a za uvítání stejnou částku jako u licenciátu, hudebníkům při mši 10 zl. 15 kr., trubačům dohromady 7 zl. 30 kr. (při doktorské promoci se dělili na ty *qui procedunt* a na trubače na věži), pěti profesorům *pro saccharo* každému 5 zl., a při hostině, jíž se kromě kandidátů zúčastnilo asi třicet osob, bylo třeba počítat s 3 zl. na osobu. To vše kromě tezí, oslavných básní a drobnějších výdajů.

Na začátku března píše, že jsou velmi zaměstnáni studijními záležitostmi, Rössler připravovaným bakalářem a magisteriem na filozofické fakultě, Weigl přípravou na měsíční disputaci z teologie. Zkouška na licenciát byla již dohodnuta na období po svatodušních svátcích, ačkoli jezuitští otcové oba adepty trochu odrazovali pro její náročnost. Jak píše Weigl, při zkoušce na licenciát se losovala témata z Lombardových *Libri sententiarum*. Vylosované téma musel kandidát během 24 hodin zpracovat a zformulovat patnáct tezí, a ty při disputaci obhájit (dopis z 2. března). Devátého března měl Rössler již zkoušky na bakalářství filozofie za sebou, složil je k všeobecné spokojenosti „jako by byl z černých“. Zároveň se s jezuitskými otci dohodli na tématech k bakalářství teologie: oběma jim bylo (do)poručeno hájit celou látku „*de sacramentis in communi et particulari, de incarnatione, de peccatis*“ a snad „*de s. Trinitate*“ a „*de iustificatione*“. Jezuité však zamítli obhajobu látky „*de gratia*“. Jak z Weiglova dopisu vyplývá, čelili premonstráti mírnému podezření z jansenismu, danému asi osobou jednoho pedagoga z arcibiskupského semináře.¹⁸ V polovině března informuje Weigl opata, že Rössler „nejlepším způsobem“ dosáhl magisteria filozofie, na hostinu přišli všichni hosté, kteří byli pozváni, což se stává zřídka, a na promoce i na hostině byl Fuck s náležitou úctou vzpomenut (dopis z 16. března).

V korespondenci je evidentně mezera, protože další dopis, který informuje o jejich studijních úspěších, je až o tři měsíce mladší a vztahuje se ke zkoušce na licenciát teologie, kterou podstoupili 3. června. Slavnostní promoce se uskutečnila 5. června o vigílii sv. Norberta za přítomnosti rektora, děkanů všech čtyř fakult a vznešených a učených hostů spolu s celou teologickou fakultou. Hostina proběhla ve všeobecné radosti, s velkou ctí byl vzpomenut také opat. Druhého dne čekalo na Weigla a Rösslera překvapení: byli předvoláni k rektorovi, protože hodnostáři teologické fakulty se z vděčnosti ke strahovskému opatovi, tak nakloněnému vědění, rozhodli, „*neočekávaně a pomínouce všechny ostatní*“ udělit oběma premonstrátům 10. července doktorát teologie (promoce se nakonec uskutečnila devátého). Ačkoli bylo velmi pravděpodobné, že tuto poctu Fuck rád přijme, museli ho oba kandidáti titulu upozornit na další výdaje. V první řadě bylo třeba dát vytisknout teze (komu budou dedikovány, záleželo na příkazu opata) na hedvábí nebo na atlasu, dále zaplatit mladým studentům za věnované básně (*oblata carmina*), a pokud by P. Hugo (Teiser, známý svým literárním nadáním) chtěl poslat k vytištění nějakou elegantní gratulaci jim a univerzitě, ať to rychle udělá, v místě by to vzbudilo dobrý dojem (dopis z 15. června). Opat zaslal obratem zmíněných 100 dukátů a 9. července mohli Weigl a Rössler referovat o své doktorské promoci. Fucka „*velkoryse a arcibiskupsky*“ nahradil několikrát zmiňovaný pan Rath a posloužil, čím bylo u doktorské promoce třeba, řetězy, prsteny atd. Exempláře tezí tištěné na hedvábí byly odevzdány profesorům. Podle Weigla akt zvláště oslavily tři okolnosti, a sice po dlouhém suchu začalo pršet, na hostině byli přítomni všichni doktoři teologie, práv a medicíny, stejně jako všichni konšelé, a nedošlo ani k jednomu sporu. Čerství doktoři si ovšem byli skromně vědomi toho, že celý jejich úspěch by měl popsat někdo jiný, což se také stalo v dopisu jistého Isaiase Molitora ze 17. července, adresovaného Kryšpinu Fuckovi.

Dnes patrně neúplný soubor korespondence zajímavě osvětluje praxi získávání nejvyšších akademických hodností v období, kdy na pražské teologické fakultě bylo pro člena

¹⁸ Jednalo se o Malachiáše Fallona, srov. Stanislav SOUSEDÍK, *Filosofie v českých zemích mezi středověkem a osvícenstvím*, Praha 1997, s. 104–107.

jiného než jezuitského řádu a nadto absolventa pražského arcibiskupského semináře krajně problematické gradus získat. Oba doktoři z Ingolstadtu jistě představovali vážný argument v dalších plánech na obsazování pedagogických míst v pražském semináři jinými vyučujícími než irskými františkány. Tento cíl se však přesto podařilo naplnit jenom zčásti: Vavřinec Weigl se stal krátce po ukončení studií proboštem v Perneggu a v této funkci roku 1657 zemřel. Vít Rössler sice byl na podzim roku 1652 ustanoven profesorem filozofie a do Norbertina byli posláni tři strahovští premonstráti jako jeho žáci, ale už v prosinci roku 1654 byl zvolen opatem kláštera Želiv. V této funkci setrval až do své smrti 9. srpna 1661.

HEDVIKA KUCHAROVÁ

Das Studium der Prämonstratenser von Strahov an der Universität Ingolstadt im Jahre 1652

ZUSAMMENFASSUNG

Der Beitrag untersucht die Umstände, unter denen zwei Strahover Prämonstratenser an der philosophischen und theologischen Fakultät der Universität Ingolstadt 1652 ihre akademischen Grade erworben haben. Er hellt die Umstände und Gründe für ihre akademische Peregrinatio auf und berücksichtigt anhand der erhaltenen Korrespondenz ihre neuen Studienerfahrungen und Reiseeindrücke.

Deutsche Übersetzung Wolf B. Oerter